

Onzen Heertje

Jesaja III

Vu. Fonds Het Goede Doel vzw., Doornstraat 11A,
8970 Poperinge 2008/3

1 Jesaja' Godsopvatting

Om Jesaja te begrijpen is het belangrijk de begrippen waarmee hij werkt in de kontekst te zetten én van de geschiedenis én van de toenmalige cultuur.

We pogen hier twee vaak vernoemde items te traceren: Emmanuel en Sion. Het eerste Verbond focust op de geschiedenis van JHWH, Schepper en Bevrijder en Zijn Volk.

1.1 Zo is Onze God: Ex 22:20-26

Ik ben **een genadige God**¹. Zoveel andere goden zijn God van de oorlog of aanverwanten:

20 **Vreemdelingen** mag je niet uitbuiten of onderdrukken, want jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte.

21 **Weduwen en wezen** mag je evenmin uitbuiten.

22 Doe je dat toch en smeken zij mij om hulp, dan zal ik zeker naar hen luisteren:

23 ik zal in woede ontsteken en ieder van jullie doden, en dan zullen jullie eigen vrouwen weduwe worden en jullie kinderen wees.

¹ Zoveel andere goden zijn God van de oorlog of aanverwanten
 Minerva (=Athena); Godin van wijsheid en oorlog;
 Mars (=Ares); God van de oorlog;
 De Romeinen stelden hem gelijk de Germaanse oorlogsgod Mars gelijk met Tyr (Ziu); dinsdag heet in het Noors Tirsdag, in het Engels Tuesday (Ziu's day) en in het Frans mardi (Lat. dies Martis, 'dag van Mars'). De associatie van de god van de meestal goed zichtbare 'rode planeet' met (roestig) ijzer en oorlog ligt voor de hand. In de astrologie geldt hij als de 'kleine ongelukbrenger', met zijn 'daghuis' in het teken van de Ram en het 'nachthuis' in de Schorpioen. De planeet is 'warm, droog, scherp, wreed,.. Hij gaat samen met tirannen, oorlog, onvermoede ongelukken' (J.W. Pfaff, 1816) en regeert eigenschappen als activiteit, wilskracht, energie, agressieve seksualiteit, waarbij Venus en Mars in de astrologische symboliek net als in de antieke mythologie als twee tegenpolen worden gezien, die net als yin en yang een dualiteit vormen. De bij Mars behorende kleur is bloedrood, zijn metaal is ijzer, zijn edelstenen zijn robijn, granaat en carneool. De geleerde en occultist Agrippa von Nettesheim (1486-1535) beschreef de door rituele magie te bezweren geesten van Mars als 'driftig en lelijk van uiterlijk, bruinig rood van kleur, met hoorns die op een hertegewei lijken, en met grijpklauwen. Ze brullen als woedende stieren en bewegen zich als verterende vlammen; hun teken is de bliksem en de donder.'

24 Als je geld *leent* aan iemand van mijn volk die armoede lijdt, gedraag je dan niet als een geldschieter en vraag geen rente van hem.

25 Als je iemands *mantel* als onderpand neemt, moet je die voor zonsondergang aan hem teruggeven,

26 want hij heeft niets anders om zich mee toe te dekken.
 Waarmee moet hij zijn lichaam anders beschermen als hij gaat slapen? Als hij mij om hulp smeekt, zal ik naar hem luisteren, want ik ben een genadige God.

Bij de afbeelding:

Wodan is de andere belangrijke god van de Friezen. Zijn naam betekent woeden, wat staat voor heersen en zich manifesteren. Wodan was de god van de oorlog en een raadselachtige figuur (//nt)

1.1.1.1 Betekenis Ex 22

JHWH is één, **JHWH is trouw**, de God van Amen.

Zoals Hij ons beminde als we verloren waren, als de Hebreeër vreemdeling was...

Zo beminnen gelovigen hun lotgenoten: zoals Hij onszelf beminde.

Zo zien we hoe verregaand Jezus die bamrhartigheid drijft wanneer Hij zegt: "Als iemand je op de wang slaat, bied hem dan ook de andere wang aan, en weiger iemand die je je bovenkleed afneemt, ook je onderkleed niet."

De gerechtigheid doorbreekt de grenzen van het opeisen van de rechten. Van rechtswege mocht men niemand zijn onderkleed ontnemen... Telkens is het in Jezus aanbreng zo dat Hij aanstuurt op de bedenking doe je dat die andere/Andere wel aan?

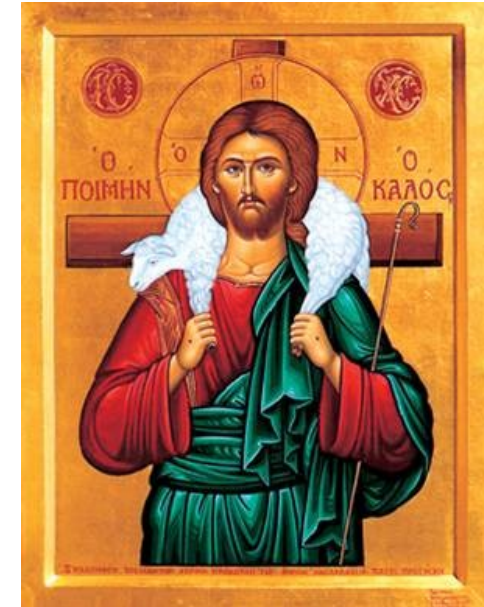
In die tijd was het gebruikelijk dat, als je echt kwaad was op iemand, je met de 'backhand', dus met de rug van je rechterhand, de ander een klap gaf op zijn rechterwang (voor jou links) als hij een mindere was (een slaaf of knecht) OF met de 'forehand', dus de platte hand, op de linkerwang van de ander (voor jou rechts) als hij een gelijke was.

Wat gebeurt er als je hem vervolgens de andere wang toekeert? Je brengt de ander in verlegenheid... Hoe moet hij je slaan? Als mindere of als gelijke...? Je dwingt de ander tot nadenken: 'wat doe ik nu...?' Je 'geeft' hem meer, stelt je op als de minste, maar tegelijkertijd zet je hem aan het nadenken: 'is het wel rechtvaardig wat ik doe?'

In die tijd was het eveneens gebruikelijk dat men in een rechtszaak de aangeklaagde zijn hemd kon afnemen.

Wat gebeurt er als je hem vervolgens ook je mantel zou geven? Dan zou je voor rechtbank, het publiek EN de aanklager in je ondergoed staan (of zelfs naakt)! Dit zou ieder beschamen maar zeer zeker ook de aanklager! Zou die niet snel roepen van 'Nee, nee, laat maar...!?' Ook nu geef je meer, maar tegelijkertijd zet je hem aan het nadenken en geef je hem in feite de kans om op zijn aanklacht terug te komen

De derde situatie slaat op de Romeinen. Een Romeinse soldaat was tijdens een mars volgens de Romeinse wet gemachtigd aan IEDEREEN te vragen zijn spullen te dragen als hij het zelf even zat was. Maar omdat de Romeinen best wel een vorm van rechtvaardigheid hadden, mocht de soldaat de ander absoluut niet langer dan 1 mijl laten meelopen.

En wat gebeurt er als vervolgens nog een mijl meeloopt? Je brengt de ander wederom in verlegenheid: je zet hem aan het nadenken. 'Is de eis om zomaar iemand mee te laten sjouwen wel rechtvaardig...? Kan ik dit wel maken? Wat zeg ik tegen m'n baas? Wat moet ik doen...?'

In alle drie de voorbeelden laat je gebeuren wat de ander wilt. Maar door MEER te geven, zet je de ander aan het nadenken. De ander wordt in verlegenheid gebracht en gedwongen na te denken over zijn daden.

Die Andere dat is JHWH: God. De Schepper, de Verlosser die **het nieuwe Sion aan het bouwen is**. Hij is Heiligh één en trouw. Je kunt erop aan. Wat is jouw antwoord? Ontrouw? Afgodendienst? Valse tempeldienst?

1.2 Een herder: Ez 34:11-12.15-17

11 Dit zegt God, de HEER: Ik zal zelf naar mijn schapen omzien en zelf voor ze zorgen.

12 Zoals een herder naar zijn kudde op zoek gaat als zijn dieren verstrooid zijn geraakt, zo al ik naar mijn schapen op zoek gaan en ze redden, uit alle plaatsen waarheen ze zijn verdreven op een dag van dreigende, donkere wolken.

13 Ik zal ze uit alle volken terughalen en uit alle landen bijeenbrengen, ik zal ze naar hun eigen land laten terugkeren. Op de bergen van Israël en bij de waterstromen zal ik ze weiden, overal in het land waar mensen wonen.

14 Ik zal ze laten grazen op een goede weide, ook hoog in de bergen van Israël zullen ze gras vinden; op Israëls bergen zullen ze rusten op groen grasland en in een grazige weide.

15 Ikzelf zal mijn schapen weiden en ze laten rusten – spreekt God, de HEER.

16 Ik zal naar verdwaalde dieren op zoek gaan, verjaagde dieren terughalen, gewonde dieren verbinden, zieke dieren gezond maken – maar de vette en sterke dieren zal ik doden. Ik zal ze weiden zoals het moet.

1.2.1.1 Betekenis Ez. 34

Jahwe is onze Koning: de Herder.

Jezus is de Goede Herder.

De eintijdrechtter, de Mensenzoon komt om alles rechtvaardig te herstellen.

Zo'n koning is onze God. In Jezus de Goede Herder zoekt de Vader eerst de verloren schapen op...

1.3 De onvergeliijkbare Israël's God: Jes 40:1-5.9-11:

1 Troost, troost mijn volk, zegt jullie God.

2 Spreek **Jeruzalem** ..

‘Baan voor de HEER een weg door de woestijn, ..

Ja, als gras is dit volk.’ ..

...Hij komt met kracht, zijn arm
zal heersen.

1.3.1.1 Betekenis Jes. 40

De **stem** (Hebreeuws Kol, vaak gebruikt om Gods spreken tot de mensen door te geven) in de **woestijn** (Hebreeuws: bemidbar, de tocht van veertig jaar, twee generaties) zegt ons dat de arm van JHWH sterk is.

Ook zijn de jaren van de mens als gras² de Ene, de Enige bekommert

er zich om. Al van de eerste blz. van het Boek lezen we dat Hij sprak.

Zijn **Naam** spreekt boekdelen: "Hij staat aan onze kant": God-met-ons.

Dat is juist het verschil met *de goden*.

Dürer, A. Apocalypse: Dragon with the Seven Heads

² Ps. 102:12: "Mijn dagen gaan heen als een schaduw, ik moet verdorren als gras."

2 Apocalyptiek

De komst van JHWH in Zijn hevige Wraak de volkeren te straffen komt als apocalyptisch thema geregeld terug.³ JHWH zal en rechtvaardig en goed zijn⁴. De goedheid wordt opgeroepen door het restant van Zijn Woord dat gebleven is⁵.

2.1 De rest: die treugkeert

Enkel een rest zal terugkeren⁶. De rest zijn de 'armen van JHWH', de 'אֲנִי' behoeftigen, verdrukten, armen.. op JHWH aangewezen. De terugkeer is dubbel nl. naar het 'belofde' land, Sion, maar ook moreel nl. bekering.

2.2 Sion: Jes 28:16-29

Jesaja's eschatologie is gefundeerd in het geloof dat Israël Sion⁷ redt. Dat is de hoop dat allen eens de weg van JHWH bewandelen en zijn wegen gaan Sion redt⁸.

2.3 Jesse: Jes. 11 1vv.

Gesproten uit Jesse⁹ (de vader van David) zal de Messias de volheid van de geest van JHWH in zich hebben. Gevolg: een

³ Jes. 5:15, 16, 24, 25; 9:14-19; 13:11-13; 30:27, 28; cf. 9:20; 10:4

⁴ Jes. 10:25; 26:30; 30:18.

⁵ Jes. 6:13.

⁶ Jes. 8:18; 10:21, 22; Heb. *She'ar Yashuv*, dat is de symbolische naam van de profeten zoon, 7:3.

⁷ Jes. 28:16.

⁸ Jes. 2:2-4, 5; 33:20; 28:16; cf. Micha 4:13b *Wat ze hebben buitgemaakt zal voor de HEER zijn, aan de Heer van de hele aarde komt hun vermogen toe.*

messiaans tafereel en een even apocalyptisch beeld als wat we van het boek Openbaringen gewoon zijn te percipieëren.

Obed's zoon, vader van David; was geboren uit de Moabitische Ruth en de Kananiet Rahab van Jericho; en uit Nachsn, bij de exodus hoofd van Juda, en aldus van het huis van Perez. Vandaar "de Efratiet van Bethlehem in Juda"¹⁰. Hij was oud en had acht zonen toen van hem het eerst werd geschreven. De Targum op 2 Sam. 21:19 zegt dat hij wever was voor het heiligdom. Bij Lucas in Hoofdstuk 2 vinden we de stamboom van Jezus via Jesse. Zie verder vrouw uit de velen¹¹.

⁹ Luc. 3:32. Jes. 53:2 spreekt over de 'loot', gemarteld... **Jesse** or **Yishay** (Hebrew: יִשַׁי, *Yee-shay*, "God (YHWH) bestaat" or "Gift van JHWH") – Jes 11:1-3: "En er zal een rijsje voortkomen uit den stam van Isaï, en een scheut uit zijnen wortel vrucht voortbrengen (Luth. Vert.)"

¹⁰ 1 Sam. 17:12.

¹¹ Apocriefe verhalen maken er bespiegelingen rond. *Deze zei dat men naar het woord van de profeet Jesaja een man moest zoeken met wie de maagd zich in goed vertrouwen kon verlossen. Bij Jesaja staat immers: "Er zal een takje voortkomen uit de wortel van Jesse, en een bloem zal oprijzen uit zijn wortel. En op Hem zal de Geest van de Heer rusten, de geest van wijsheid en verstand, de geest van raad en kracht, de geest van kennis en vroomheid. En de geest van de vrees voor de Heer zal hem vervullen"* (Jesaja 11, 1vv.). *Op grond van deze profetie werd er dus bepaald dat alle ongehuwde huwbare mannen uit het geslacht en de familie van David hun tak moesten komen brengen naar het altaar. Als er een tak was waaruit een bloem zou voortspruiten en waar de Geest van de Heer in de gedaante van een duif zich op het topje zou neerzetten... die man zou degene zijn met wie de maagd van de Heer zich in goed vertrouwen zou kunnen verlossen. Onder de aanwezigen bevond zich ook Jozef, een hoogbejaard man uit het geslacht en de familie van David. Terwijl alle anderen in goede orde hun tak naar voren brachten, ging hij de zijne verbergen. Deze gehele onderneming leverde niets op dat beantwoordde aan de voorspellingen van de stem. Vandaar dat de hogepriester voor de tweede keer God ging raadplegen. Deze gaf hem ten antwoord dat de maagd moest worden toevertrouwd aan*

2.4 Een nieuw Aards paradijs

In Zijn Rijk zal er geen wild dier meer 'wild' zijn¹². Die Messias zal wonderbaar zijn in raad... de eeuwige Vader, de prins van de vrede.

De Deutero- en Trito-Jesaja verraden een andere tijd. Hij alludeert naar de verovering van babylon door Cyrus, de Persische koning van Elam¹³ (539 v. Chr.) d.i. 540 v. Chr. Al is het land "woest en verlaten, vernield¹⁴". Sion is een weduwe beroofd van

haar kinderen¹⁵ en een onvruchtbare moeder zonder kinderen¹⁶. Wat de profeet het slechtst uitkomt is het feit dat Zijn volk verstrooid is en zonder orientatie¹⁷. Bannelingen in ene

degene die zijn tak juist niet naar voren had gebracht. Zo viel de aandacht op Jozef. Toen hij zijn tak naar voren had gebracht, daalde er een duif uit de hemel neer en ging zitten op het topje ervan. Nu was het alle omstanders duidelijk dat de maagd zich met hem zou moeten verloven.

¹² Jes. 11:1–10.

¹³ Jes. 45:1ff.; 47:1.

¹⁴ Jes. 49:19.

¹⁵ Jes. 49:19ff.

¹⁶ Jes. 54:1; cf. 51:18–20.

¹⁷ Jes. 43:5; 49:12, 22.

vijandig gebied¹⁸. Wanhoop en vrees zijn het resultaat¹⁹. Ze roepen wanhopig om bevrijding²⁰, ze vervallen in afgoderij²¹. De profeet onderlijnt dat JHWH niet alleen de schepper is²², maar ook eindtijdrechter, ook van de regimes²³. De God van Israel staat aan het begin van de schepping en regelt die geschiedenis²⁴ en degene die nu aan Cyrus succes brengt. De idolen van Babylon zullen ineenstorten²⁵ en de exclusieve godheid JHWH zal de Enige Redder blijken²⁶. True, Israel had sinned²⁷, de wrekende God dat is verleden tijd, zonden worden door JHWH vergeven²⁸. Om te tonen dat JHWH Israël niet verliet heeft de profeet een reeks eigenschappen voor Israël²⁹. De bannelingen keren terug en de regimes zullen boeten voor wat ze Israël aandeden³⁰. Cyrus laat die bannelingen vrij³¹. De terugkeer naar Sion zal JHWH zelf leiden³². De tempel zal herrijzen op een nieuw fundament met een nieuwe uitstraling³³ en verstrooide bannelingen zullen verenigd worden³⁴. Niet-Israëli zullen het huis van Israël delen om JHWH te eren³⁵.

¹⁸ Jes. 41:11; 51:7, 13, 23; 54:15.

¹⁹ Jes. 40:27; 49:14; 50:1.

²⁰ Jes. 40:28; 45:24; 46:12; 50:2.

²¹ Jes. 44:17; 48:5

²² Jes. 40:26; 44:24; 45:7

²³ Jes. 40:15ff.

²⁴ Jes. 43:12.

²⁵ Jes. 46:1ff.

²⁶ Jes. 43:10; cf. 44:24; 45:6, 18, 21; 46:9; 48:11f.

²⁷ Jes. 43:27f.; cf. 48:1ff.

²⁸ Jes. 40:2; 44:22; cf. 48:9; 51:22; 54:6ff.

²⁹ Jes. 43:7; 44:1, 5, 21; 51:4, 16; 54:17.

³⁰ Jes. 45:1ff.; 47:1ff.

³¹ Jes 45:13; 52:11ff..

³² Jes. 40:9ff.

³³ Jes. 54:11f.

³⁴ Jes. 43:5f.; cf. 49:12; 51:11; 53:12

³⁵ Jes. 44:5.

Ook die mensen zullen in de eeuwigheid herdacht worden³⁶ de niet-Israëli zullen ondergeschikt zijn³⁷. In de deuterio-Jesaja is sprake van de dienaar van JHWH³⁸. De Joodse geleerden zijn voor de meerderheid akkoord om in de Lijdende dienaar het volk Israël te zien, als het een individu is dan is het nog een prototype van het volk. Zijn missie is niet om de stammen te verheffen maar om licht te brengen naar de volkeren³⁹. Rechtvaardigheid en vrede te brengen⁴⁰, bevrijder te zijn⁴¹.

3 Emmanuel

3.1.1 De apokalyps van Jesaja

3.1.1.1 Apocalypse Jes. 24-27.

De volgende vier hoofdstukken (24-27) worden de Apokalyps van Jesaja genoemd; waarschijnlijk is dit het jongste stuk van het gehele boek.

3.1.1.2 Onheilsorakels: Jes. 28-33

Daarna volgt een bundel profetieën over Juda en Jeruzalem, die onheils- en heilsorakels bevat (28-33).

3.1.1.3 De kleine apokalyps: Jes. 34-35.

Besloten wordt met een kleine apokalyps (34-35).

³⁶ Jes. 56:4–8.

³⁷ Jes. 43:3; 45:14; 49:22f.; 54:3.

³⁸ Jes. 42:1–4; 49:1–6; 50:4–9; 52:13–53:12.

³⁹ Jes. 49:6.

⁴⁰ Jes. 42:3, 4.

⁴¹ Jes. 42:7.

3.1.1.4 Appendix

De hoofdstukken 36-39 vormen een appendix⁴², waarin historische en biografische tradities over Jesaja worden meegedeeld.

3.1.2 *Emmanuelboek*

De hoofdstukken 6-12 noemt men het Immanuël-boek. Het begint met het roepingsvisioen van de profeet en bevat verder nog verscheidene biografische nota's.

3.1.2.1 Messiaanse profetieën

De kern van deze sectie wordt gevormd door de zogenaamde messiaanse profetieën⁴³, waarin de geboorte van een vredebrengende vorst wordt aangekondigd.

3.1.2.2 Immanuël-profetie

De naam van de verzameling zelf is ontleend aan de Immanuël-profetie⁴⁴, maar de interpretatie ervan is nog fel bediscussieerd⁴⁵.

⁴² Ontleend aan 2 Kon. 18:13-20,19.

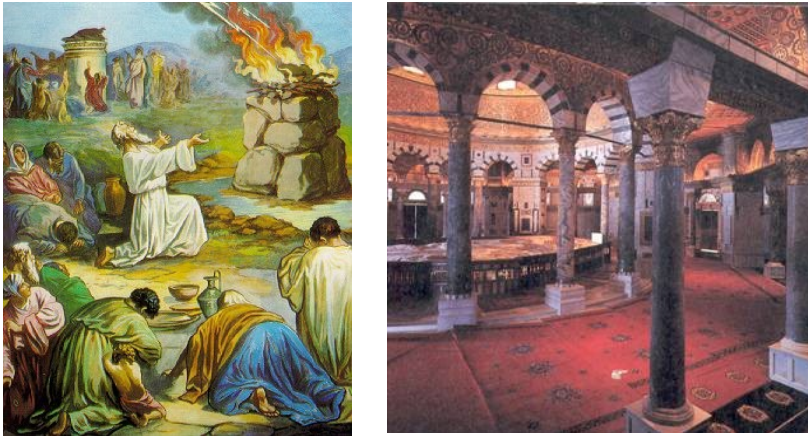
⁴³ Jes. 9:1-6; 11:1-16.

⁴⁴ **Jes. 7:10-25.**

⁴⁵ Jes. 7: 14 Daarom zal de Heer zelf u een teken geven: de jonge vrouw is zwanger, zij zal spoedig een zoon baren en hem Immanuel: Immanuel – Immanuel kan worden vertaald als 'God met ons'. noemen. 15 Boter en honing zal hij eten, totdat hij in staat is om het kwade te verwerpen en het goede te kiezen. 16 Want voordat de jongen in staat is om het kwade te verwerpen en het goede te kiezen, zal het land van de beide koningen die u zo veel angst inboezemen, ontvolkt zijn. 17 En voor u, uw volk en uw koningshuis zal de HEER een tijd laten aanbreken zoals men niet meer heeft meegemaakt sinds Efraïm zich van Juda afscheidde: de heerschappij van Assyrië.'

3.1.2.3 Tegen Baal en Assur

In de hoofdstukken 13-23 zijn een reeks orakels verzameld, die gericht zijn tegen Babel en Assur, tegen naburige en verre volken, *alsook tegen Jeruzalem* zelf. Latere redacteurs hebben ook deze teksten sterk bijgewerkt.

Moria de rotskoepel – nog geen Sio – JHWH woonde in de Tabernakeltent.

4 Sion

Het grote verschil tussen Amos⁴⁶ en Jesaja is de verwijzing naar Jeruzalem/Sion⁴⁷

⁴⁶ Amos 5:21–25 21

⁴⁷ Jesaja 1:27 *Sion zal verlost worden door recht en wie zich bekeert door gerechtigheid. 28 Maar opstandige zondaars worden gebroken, wie de HEER verlaat, gaat ten onder. 29 Dan zal men schande spreken van de terebinten die jullie zo vurig vereerden, men zal zich schamen voor de tuinen waar jullie hart naar uitging.*

In Johannes⁴⁸ geeft Jezus duidelijk aan dat de Godsring aan geen plaats gebonden is.

5 Vrouw uit de velen

5.1 De genealogie van Jezus

Het geslachtsregister van 'Jezus, die Christus genoemd wordt' waarmee Matteüs zijn Blijde Boodschap begint, is het nader bestuderen waard. De lijst bestaat uit drie reeksen van veertien namen, te beginnen met Abraham en uitmondend in Maria: 'uit haar

⁴⁸ Joh. 4:20.

werd geboren Jezus die Christus genoemd wordt⁴⁹. Jezus is ‘zoon van David’, dus hij stamt uit een koninklijk geslacht, en ‘zoon van Abraham’, waarmee gezegd is dat hij behoort tot het joodse volk, de twaalf stammen van Israël.

Jezus is bij Matteüs vanaf het allereerste vers ‘de koning der Joden’, zoals bij zijn sterven ook wordt verkondigt vanaf het kruis: ‘Dit is Jezus, de koning der Joden⁵⁰’ (23,27).

Jezus is door deze genealogische opsomming in lijn gezet met het Eerste Verbond, Maria is icoon van het Gods Volk.

Opvallend is dat Jozef wordt genoemd als man van Maria, niet als de verwekker van Jezus. Jezus is uit Maria. Dit wordt benadrukt door de passieve vorm die Matteüs gebruikt: ‘uit haar werd geboren’. Deze passieve vorm is ook terug te vinden aan het einde van Matteüs’ versie: ‘Jezus is opgewekt geworden⁵¹’.

Vijf vrouwen komen in de opsomming voor: Tamar, Rahab, Ruth, Die-van-Uriah, Maria. Je zou verwachten dat de aartsmoeders in de lijst opgenomen waren: Sarah, Rebecca. Met hen is JHWH het volk Israël immers begonnen, geaccentueerd in de bijzondere geboortes uit onvruchtbare vrouwen. En zelfs Adam en Eva, met wie toch alles begonnen is, worden niet genoemd. Wie wel genoemd worden zijn vrouwen wier verhaal je misschien niet meteen te binnen schiet als je de lijst doorneemt. Bij nadere beschouwing blijkt het een opmerkelijk stel te zijn, zowel wat afkomst als wat nageslacht betreft.

5.2 De voormoeders van Jezus.

We nemen de voormoeders van Jezus eens nader in ogenschouw. Allereerst is daar Tamar. Ze is de schoondochter van Juda (Gen 38). Ze werd achtereenvolgend weduwe van Er en Onan; Sela zou haar derde man worden, maar Juda verhinderde dit uit angst dat ook Sela zou sterven. Tamar had geen kinderen, en daarmee geen toekomst. Ze heeft toen haar schoonvader verleid als hoer om aan nageslacht te

⁴⁹ Lucas 1:16.

⁵⁰ Matt. 23:27.

⁵¹ Matt. 28:6.

komen en zo alsnog een toekomst te verkrijgen. Haar daad werd als rechtvaardig bestempeld⁵². Ze kreeg Peres en Zerach, van wie Peres een voorvader van Jezus werd.

Rachab was hoer te Jericho⁵³, een vrouw uit de ‘gojim’, de heidenen. Zij bood de verspieters onderdak en hielp hen ontsnappen. Zo werd zij tot poort van het Beloofde Land. Opvallend in Jozua 2 is dat er van Rachab geen nageslacht wordt vermeld. En eerlijk is eerlijk: van een hoerenkind weet je nooit zeker wie de vader is. Maar Matteüs vult de ons bekende verhaalstof aan door te zeggen dat Rachab met Salmon het kind Boaz kreeg.

Deze Boaz was aangetrouwde familie van Ruth. Ruth, Moabitische en dus ook uit de ‘gojim’, ging verweduwd met haar schoonmoeder van Moab naar Bethlehem. Daar stelde zij zich op eigen wijze (die in sociaal opzicht niet helemaal door de beugel kon, omdat zij zich posteerde aan het voeteneind van Boaz’ bed) onder de bescherming van Boaz. Zij kregen samen Obed⁵⁴.

Die-van-Uriah was Batseba. Zij was de vrouw met wie koning David vreemdging. David zag haar en raakte zo onder haar bekoring dat hij met haar naar bed ging en vervolgens haar man Uriah de dood probeerde in te drijven door hem in de frontlinie te laten vechten. Dat mislukte aanvankelijk, maar met een list wist David Uriah toch te laten sterven en kon hij Batseba tot vrouw nemen. Hun eersteling stierf, de tweede werd Salomo, hij bleef leven⁵⁵. Opmerkelijk is dat de naam Batseba niet genoemd wordt in de genealogie. Dat zij de vrouw van een ander dan de koning was doet er toe, niet haar naam.

⁵² Gen 38:26.

⁵³ Jozua 2.

⁵⁴ Ruth 5.

⁵⁵ 2 Sam 12.

En zo zijn de vrouwen van wie Jezus de Christus stamt: een listige schoondochter, een hoer, een vreemdelinge en een betrokkene bij overspel.

De laatste is een jonge vrouw die in ondertrouw is met Jozef, en een kind krijgt van de Heilige Geest. De traditie ziet bij de profeet een aankondiging van de geboorte van Jezus uit Maria. Hier speelt Jesaja 7,14 een rol: 'Zie, de jonge vrouw (vaak vertaald met 'maagd') is zwanger, zij zal een kind baren en zij zal hem de naam Immanuël geven.' In de droom van Jozef citeert de bode van God Jesaja⁵⁶

Er zijn dus twee lijnen te trekken tussen het Eerste Verbond en Maria. De eerste is die via de genealogie van Jezus, de tweede loopt via de droom van Jozef. Voorwaar een opmerkelijke voorgeschiedenis!

5.3 Bijzondere conceptie

Maar er is meer. Als we kijken naar het geboorteverhaal van Jezus, dan is dat niet de eerste bijzondere wordingsgeschiedenis in de Bijbel. Het begint al bij de aartsmoeders Sara, Rebecca en Rachel. Zij allen dreigen kinderloos te blijven. Elke generatie opnieuw is er het gevaar dat de clan uitsterft, maar elke keer grijpt JHWH in, **gedenkt hij de onvruchtbare en baart zij**⁵⁷. Een bijna groteske verwerking van dit verhaalmotief is 'the making of' Simson⁵⁸. Een bode van JHWH bezoekt een vrouw en tijdens hun dialoog wordt de vrouw zwanger. Ook Channa is kinderloos. Haar geschiedenis kent een speciale

⁵⁶ Matt. 1:23.

⁵⁷ Genesis 21:1; 25:21; 30:22.

⁵⁸ Rechters 13.

verwantschap met die van Maria vanwege de lofzang die zij aanheft uit dankbaarheid voor het kind dat JHWH haar schenkt⁵⁹. Deze lofzang lijkt op het lied dat Maria zingt en dat inmiddels bekend staat als het ‘Magnificat’.

JHWH speelt een grote rol bij de bevruchting van deze vrouwen. Hij neemt de rol van echtgenoot aan, zij zijn de bruid van JHWH.

De overeenkomst met de aangehaalde verhalen uit het Eerste Verbond zit niet in de ongewenste kinderloosheid. Dat motief is verwerkt in het verhaal rond Johannes, die voortkomt uit de aanvankelijk onvruchtbare en oude Elisabeth en Zacharias⁶⁰ (Lucas 1,7).

De gelijkenis tussen de vrouwen uit het Eerste Testament en de vrouw uit het Tweede Testament ligt in het bijzondere karakter van de conceptie. Het kind is niet verwekt door zomaar een man en zomaar een vrouw, het is God zelf die een rol speelt hierbij. God ‘gedenkt’ de vrouwen. Hijzelf opent de schoot van hen.

6 Duidelijk en krachtig: Licht vs. duisternis

6.1 Wonderbare raadsman - vredevorst

De stijl van Jesaja is stout, krachtig, beeldrijk, altijd in overeenstemming met de aard van zijn onderwerp, vol gloed en leven. Hij is volkomen meester over den vorm en de stof. Zijn naam, Jehova is heil, is de korte inhoud van zijn prediking. Het doel van al de tegenheden is loutering en verbetering. God is de Heilige, een verterend vuur voor elk

⁵⁹ 1 Sam. 2.

⁶⁰ Luc. 1:17.

zondig mensenkind⁶¹. Zijn wet beoogt de het Gods rijk⁶². Zijn beloften zijn absoluut betrouwbaar: wie zich op Hem verlaat, zal bevestigd worden⁶³. Eenmaal zou dan ook de tijd komen, **dat de volkeren zouden opgaan naar de berg van de HEER, het huis van de God van Jakob⁶⁴**, en de vorst uit Davids stam het eeuwig Vrederijk stichten, dat met de verstrooiden Israëls ook alle Heidenen zou omvatten⁶⁵

Jes. 9

*1 Het volk dat in duisternis ronddoelt
ziet een schitterend licht.*

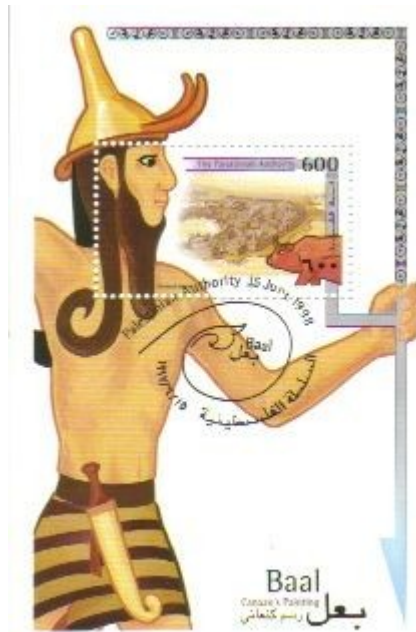
*Zij die in het donker wonen
worden door een helder licht
beschenen.*

*2 U hebt het volk weer groot
gemaakt,
diepe vreugde gaf u het,
blijdschap als de vreugde bij de
oogst,
zij jubelen als bij het verdelen
van de buit.*

*3 Het juk dat op hen drukte,
de stok op hun schouder, de
zweep van de drijver,
u hebt ze verbrijzeld, zoals
Midjan destijds.*

*4 Iedere laars die dreunend
stampte
en elke mantel waar bloed aan
kleeft,
ze worden verbrand, een prooi
van het vuur.*

5 Een kind is ons geboren,

⁶¹ Jes. 6:3-7; 33:14-16.

⁶² Jes. 28:23-29; 10: 22; 5:16; 1: 26-27; 32:1v.; 33: 5.

⁶³ Jes. 28:16; 7:9.

⁶⁴ Jes. 2:2-4.

⁶⁵ Jes. 9:1. 6 v.; 11:19, 23-25

*een zoon is ons gegeven;
de heerschappij rust op zijn schouders.
Deze namen zal hij dragen: **Wonderbare raadsman,
Goddelijke held, Eeuwige vader, Vredevorst.**
6 Groot is zijn heerschappij,
aan de vrede zal geen einde komen.
Davids troon en rijk zijn erop gebouwd,
ze staan vast, in recht en gerechtigheid,
van nu tot in eeuwigheid.
Daarvoor zal hij zich beijveren,
de HEER van de hemelse machten.*

Op deze postzegel voor internationale post van de Palestijnse Autoriteit ziet u Baal als de god van de oorlog. Hij houdt een speer in zijn hand. Aan zijn gordel hangt het korte zwaard. De speer en het zwaard zijn de wapens uit het verleden. Ongeveer in het midden ziet u in het rood Baal gedeeltelijk afgebeeld als de stier. In het midden ziet u het gebogen poststempel van de Palestijnse Autoriteit. De postzegel is afgestempeld op 15 juni 1998.

6.2 Profetische persoonlijkheid

Jesaja predikte echter niet alleen door zijn woord maar ook door zijn persoonlijkheid. Hij is Profeet en niets anders dan dit; zijn Profetische roeping neemt hem geheel en al in en doordringt de huiselijke en openbare betrekkingen zijns levens. Hij drukt de hoofdgedachte van zijn prediking en zijn verwachtingen aangaande een betere toekomst uit in de namen van zijn zonen.

Een noemt hij Schear-jaschoev, **een rest keert terug** of het overschot bekeert zich⁶⁶, en de andere zoon, die geboren werd

⁶⁶ Jes. 7:3 שְׂאֵר יָשׁוּב = een rest keert terug – sj oe v verwant met teschoewa = bekering; Zou JHWH wel ook nog die laatste rest verstrooien. Jes 6:13 schrijft hoe Jes. Hoe hij het uiteindelijk ziet. *En als er nog een tiende deel achterblijft, dan gaat ook dat in vlammen op, zoals een eik of een terebint wordt gevelde voor een vuur. Er blijft slechts een stronk over, en het zaad in die stronk is heilig*

toen Israël en Syrië tegen Juda samenspanden, in een tijd van angst, geeft hij de naam van Maherschalal-chasbaz, Haast/roof-snelbuit, spoedig is er te roven, haast komt er buit⁶⁷. Zijn vrouw heet de Profetes⁶⁸.

Onverbiddeijk streng tegen alle zwakheid en wankelmoedigheid, hetzij hij die aantrof bij de koning op de troon of onder het volk⁶⁹, krachtig ijverende tegen alle weelde en overdaad⁷⁰, tegen alle uitwendige Godsverering, waarbij het hart verre was⁷¹, tegen alle spitsvondige drogreden; Geen wonder, dat men zelfs uit andere landen naar Jeruzalem kwam om den Profeet van JHWH te raadplegen⁷², en geen wonder ook dat hij bij tijdgenoot en nakomeling hoog stond aangeschreven. Toen men zijn profetieën verzamelde, werden ook H. 40-66 op zijn naam gesteld en bij zijn bundel gevoegd, daar men verzekerd was, dat de inhoud dan des te meer ingang zou vinden; Jezus Sirach noemt hem een groot en waarachtig Profeet⁷³. Josephus spreekt van "een man, die met Gods geest vervuld was en boven alles de waarheid liefhad"⁷⁴, en in het

⁶⁷ Jes 8: 3 מְהֵרָה שָׁלַל חָשׁ בַּז = spoedig roof.

⁶⁸ Jes. 8:3 הַנְּבִיאָה

⁶⁹ Jes. 3:12-15; 7:10-13; 28: 7-10.

⁷⁰ Jes. 2:5.

⁷¹ Jes. 29:13; 1:11vv.

⁷² Jes. 21:11 Profetie over Duma. Vanuit Seir roept men naar mij: 'Wachter, hoe lang nog duurt de nacht? Wachter, hoe lang nog duurt de nacht?' 12 En de wachter antwoordt: 'De morgen komt, en ook de nacht. Wilt u iets vragen, kom dan terug en vraag het.'; Jes.18:2; *De profetie over Nubië I Wee het land van de sjirpende krekels, voorbij de rivieren van Nubië, 2dat boden over de zee zendt, papyrusschepen over de wateren Jes.14: 32 Welk antwoord krijgen de gezanten van dat volk? Dat de HEER Sion heeft gegrondvest als een toevlucht voor de armen van zijn volk.'*

⁷³ Het boek Ecclesiasticus, anders genaamd *Jezus Sirach* of de wijsheid van *Jezus*, de zoon van *Sirach* 48:25 vv

⁷⁴ Flavius Josephus *Antiquitates* 10, 2. 11, 1

Tweede verbond komt hij vaak voor als de Profeet bij uitnemendheid.

7 De apocriefen van Jesaja

Hier lezen we van de marteldood van Jesaja en de Hemelvaart. Op zijn tocht in de hemel reisde hij door 7 hemelen.

Naar analogie met Elia's hemelvaart⁷⁵.

8 Sporen

Het woord van God is onuitputtelijk. In deze kersttijd kunnen we mijmeren en doorstoten naar de ware boodschap, naar wat JHWH G'd ons te zeggen heeft

⁷⁵ 2 Kon. 2: 1-18.

Titiano Vecellio, Adorazione dei Magi (part.), Pinacoteca Ambrosiana, Milano

Wat hebben de drie koningen met die kerst te maken? Zit ook hier een Jesaja-connectie?

Wat zien de Ortodoxe

medegelovigen in Driekoningen?

Epifanie betekent Openbaring. Wat is 'Openbaring' naar Jesaja?

'Apparuit benignitas'

4 cum autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri Dei - 5 non ex operibus iustitiae quae fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus Sancti Titus 3:4-5.

De wapenspreuk van de Kardinaal is op die manier te verbinden met de Openbaring van Kerstmis en Jesaja.

Welke verbinding is er te maken tussen Emmaniël en JHWH?

Hoe bijbels is de vrede van Kerst?